

פרשת
כי תבא
גליון 352
תשפ"א

משנת חכמים
מיתורם של רבותינו

קול הקורא אלול
הרהורי לב מהימים הנחמדים

תפילה

הרב יחיאל אלכסנדר

היסוד השני "ותפילה", אחד מג' היסודות שקורעין גזר דין, מעבירין רוע הגזירה.

אך בעצם זה הרבה יותר מזה, הרי תפילה זה אחד מהדרכים להגיע לקשר הכי חזק עם הבורא, וכמש"כ המסילת ישרים "כאשר ידבר איש אל רעהו".

כולנו יודעים את החשיבות העצומה של תפילה, "יבקשו רחמים" (נידה ע): "כרום זולת לבני אדם" (ברכות ו: ע"ש ברש"י) ועוד אין ספור מקורות.

אם יבקשו כמעט מכל אחד מאיתנו לומר כמה מילים על חשיבות התפילה, כמדומה שלא נצטרך להכין הרבה, למעישיה נוכל למסור אפילו סדרה של ועדים עמוקים בעניין תפילה, כמה זה חשוב, כמה צריך להתפילה תבוא מעומק הלב, שגור על לשוננו הורט מדוע אסתר כ"כ דאגה שלא יהיה אי מי שיאמר "אחות לנו בבית המלך" כדי שלא יפגם ח"ו איזה סרך של הישענות מוחלטת בבורא, וכן מה שאמר אלקנה לחנה "למה תבכי" כדי שלא תסמוך על תפילותיו וברכותיו ותתפלל להקב"ה באמונה שלימה שרק הוא יכול לעזור לה.

אנחנו יכולים לדבר ולדבר... אבל... משהו חורק אצל הרבה מאיתנו.

בפועל לא מרגישים כלום.

ראשית צריך לדעת מה ששמעתי ממוריני הגר"מ ולדמן שליט"א, ש"רגש" זה מתנה נפלאה, אך מסוכנת, כיוון שאנו עלולים לטעות שתפילה מוצלחת היינו עם רגש, ואם אין רגש אז משהו חסר, ובאמת צריך לדעת שרגש הוא מתנה משמיים, ואין לנו שליטה אם יהיה רגש או לא.

המשך בעמ' ד' <<<

אלול ור"ה – יסוד התשובה • הרה"ג רבי יעקב בנבנישתי שליט"א

על דרך מקרה שראשית תשובתו החרטה, לבין המתייצב על דרך לא טוב שראשית תשובתו עזיבת החטא להיות מתייצב על דרך טוב, ודייק כן מהפסוקים המדברים בענין התשובה. ונראה דזה יסוד ההבדל בין אלול לעשי"ת, דבאלול העבודה היא להתייצב על דרך טוב ולקנות הרגלים חדשים בעסק התורה ועבודת התפילה ותיקון המדות, אמנם בעשי"ת דרך עבודת התשובה היא תיקון העבר בחרטה ויודוי.

ז. ומעתה נראה שדרך התשובה ברה"ה היא במה שאדם מקבל עול מלכות שמים - עול של יראת שמים, להתחיל מחדש את כל מהלך העבודה להיות מתייצב על דרך טוב ולעסוק בטוב.

וזהו בעצם מה שכתב רבינו יונה ביסוד התשובה: אדם אשר פשע וחטא, ובא לחסות תחת כנפי השכינה ולהיכנס בדרכי התשובה, אשכילך ואורך בדרך זו תלך, ביום ההוא ישליך כל פשעיו אשר עשה, ויעשה עצמו כאילו בו ביום נולד ואין בידו לא זכות ולא חובה, וזו היום תחילת מעשיו, היום פלס ארחותיו שלא יטו מעגלותיו מדרך הטוב, ודרך זו תביאנו לשוב בתשובה שלמה, כי הוא יעשה עצמו כמשליך מעליו כבד העונות ועצם החטאים אשא עשה, ע"כ.

נמצא דרה"ה הוא יסוד התשובה להתחיל מחדש, ועי' בספר משנת ר' אהרון [ראש השנה] בענין המלכויות שכתב: ההבדל בין ר"ה ליוה"כ"פ דיוה"כ"פ הוא לתקן העבר בתשובה, אבל ר"ה אף דהוא היום הראשון לעשי"ת גדרו בעצם הוא להתחיל מחדש, ויש סיוע מהשמים שלא יכביד העבר.

וזה מה שכתב הרמב"ם במורה נבוכים <<< "המשך בעמ' ד' <<<

אך יש להגדיר ולבאר את דרך התשובה ברה"ה, כי במטבע התפילה והפיוטים שיסודו לנו חכמי ישראל אין אנו מוצאים התייחסות ישירה לענין, ואף נזהרים לא להזכיר חטא ועון.

ה. ונראה לבאר את גדר התשובה של ר"ה, דהנה הגר"ח קמיל זצ"ל דייק את לשון הרמב"ם בהלכות תשובה שכתב על רמז התשובה בשופר: כלומר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם, וחזרו בתשובה וחזרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק, אשר לא יועיל ולא יציל, ע"כ. מדויק שהרמב"ם לא דיבר כלפי עובדי עברות שהרי כתב אשר לא יועיל ולא יציל, אלא מדובר באנשים כאלה שהם עובדי ה' אלא שחסר להם את השאיפה לגדול יותר בעבודת ה', שמתעסקים בהבלי הזמן שלא מועילים לעלייתם בתורה ובעבודת ה', ולא שמתעסקים בדברים שמזיקים לעלייתם, אלא שאין מוסיפין בעבודה, כי על האדם מוטל כל ימיו לשאוף לעלות במעלות עבודת ה' ולא להסתפק במצב הרוחני הקיים ללא שאיפה.

ומזה בא לחדש ולבאר שיש הבדל בין דרך העבודה של ימי אלול לבין דרך העבודה של עשי"ת, שבעשי"ת המכוון הוא עשיית תשובה, אולם לעומת זאת באלול הדגש הוא להתוות לאדם את הדרך לתשובה ולעליה בעבודת ה', ולא להתרגל למצב הרוחני בו הוא נמצא, למרות ההרגלים והקביעות שיש לכל אחד במצבו הקיים. עכ"ד.

ו. ואפשר לבאר על דרך זו בנוסח קצת שונה, דהנה רבינו יונה לימדנו בשע"ת שיש הבדל בסדר התשובה בין החוטא

הרמב"ם במורה נבוכים ח"ג פמ"ג כותב: ראש השנה יום אחד, מפני שהוא יום תשובה והערת בני אדם משכחתם, כמו שבארנו

ומפני זה יתקע בו ב"שופר", כמו שבארנו במשנה תורה, וכאילו הוא הצעה ופתיחה ליום ה"צום", וכמו שהוא מפורסם בקבלת האומה מענין "עשרת ימים שמראש השנה ועד יום הכיפורים", עכ"ל. ומבואר בדברי הרמב"ם דעצמו של יום הוא יום תשובה והתעוררות.

ובהלכות תשובה פ"ג ה"ד כתב הרמב"ם רמז בשופר להתעוררות לתשובה.

ב. המאירי בראש השנה דף ט"ז: כותב אע"פ שכל יום ויום ראוי לאדם לפשפש במעשיו לשוב מדרכו הרעה וכו', מ"מ בזמן הזה ר"ל בראש השנה ראוי לו להתעורר ביותר... ויתעורר לפשפש במעשיו ולחזור ממה שהוא בידו מן העברות, והמתרשל בזמן הזה מן התשובה אין לו חלק בה' אלוקי ישראל, שכל השנה אין להתעוררות מצוי כל כך, ואף מדת הדין מתייאשת ממנו וממתנת לו עד זמן זה, עכ"ל.

ג. והרש"ש בדרשות הנפלאות לרה"ה [מובא בפלא יעץ] אומר: ועתה עת רצון היא, חזק ונתחזק להכניע לבנו ולשוב בתשובה שלמה, כי שערי תשובה היום הם פתוחים ואותה אנחנו מבקשים כהיום הזה, כי כל עיקר תקון התשובה למעלה תלוי בתשובה, והכרח גדול הוא התעוררות הלב בתשובה כהיום הזה, כי אין קול השופר פועל למעלה אם לא שעולה הקול בהתעוררות הלב בתשובה, ואם לאו "הוא כנגן המנגן", וע"ע בדבריו הנפלאים.

ד. ומבואר מכל זה דיום ר"ה הוא יום של תשובה, והוא אחד מעשרת ימי תשובה.

זמני היום - לאופק רכסים •

10:31	סוף תפילה	06:41	הדלקת נרות
12:41	חצות	06:11	נץ החמה
19:09	שקיעה		סוּחַקֵשׁ:
19:47	צאת שבת וי"ט	08:38	מג"א
20:21	ר"ח	08:48	מג"א - 72
	אבח פוקס ג-ד	09:26	גר"א

הערות ולמשלוח חומר לעורך
בפקס: 153-4-653-1 557

לתרומות והנצחות: 054-846-8706
וב'נדרים פלוס' קופת 'משנתה של תורה'
לקבלת העלון במייל: Mishnatar@gmail.com

לעילוי נשמת

הרב משה בן הרמים הגטס ז"ל זמרת רחל זינת בת
אברהם ונובר נאל ע"ה תורתו
ת.נ.צ.ב.ה.

משנת המוסר

מאוצרו של מרן המשגיח זצוק"ל

שפה של 'אלולי'

המילון 'אלולי' של מרן המשגיח

היה מקצר במהירות האפשרית.

"ודע אהו..."

קטעים הכתובים בחובות הלבבות (שער התשובה) אותם היו מסורת לרבינו זצוק"ל להקריא מתוך הכתב מילה במילה מרבי אלה' זצוק"ל, הנקובים עד חדרי הנפש לעורר את האדם לחזור בתשובה, כיון שאינו בטוח מה יהיה עימו אפילו מחר. וז"ל: **ודע אחי כי התשובה על זה איננה יוצאת כי אם ממעשינו לא מדברינו, כי לא ישיג הטוב היום אלא הממהר אליו ופרי הקיצור החרטה**. אם נשאל משהו אתה רוצה להשיג את הטוב? יענה הוא ודאי! אתה ממהר אל הטוב? לא. זה אי אפשר! החובה"ל מייסד לנו 'כי לא ישיג הטוב אלא הממהר אליו'. א"כ מי שלא ממהר אל הטוב לא ישיג את הטוב, ובכדי להשיג את הטוב צריך למהר אל הטוב! הבחורים בישיבה היו מתחננים לרבינו זצוק"ל שיקרא קטעים אלו בניגון מוסרי ומעורר, אשרי עין ראתה זאת. אוי לנו כי אבדנו.

מהדהד בליבו ובנשמתו, את המשפטים הבאים שהיה נאמר בחרדת קודש כל ערב ראש השנה על ידי רבינו זצוק"ל ולמעלה בקודש על ידי רבי אלה' זצוק"ל: ערב ראש השנה הוא היום האחרון בשנה וקבלו חז"ל שכל העושה תשובה יום אחד בשנה כאילו שב כל השנה וכו' וכל היום יעסוק בתורה ובמצוות וכו' ולא יסיח דעתו כל היום מתשובה". והיה מוסיף המשגיח לעורר בגדולת ערכו של יום זה, את דברי רבי אלה' לאפיאן, שדווקא בגלל שביום זה אפשר במיוחד לחזור בתשובה, היצר יוצר הפרעות וטרדות, כמו ביום המיתה שדוקא אז השטן יוצר בלבול גדול נפטר ורוצה שימרוד באלקיו.

ומי כמו רבינו זצוק"ל שהיה נאה דורש ונאה מקיים, כאשר היו מתקשרים לתלמידיו כבניו בערב השנה, לקבל את ברכתו לקראת השנה החדשה, לא היה עונה לשיחות טלפון ביום זה, מאחר ויום זה גדול הוא, וגם כאשר היה מוכרח לענות,

ההבדל בין 'נחפשה לבין 'נחקורה', כי החיפוש הוא חיפוש האדם בעצמו ואילו החקירה היא על ידי אחרים, מפני שאין רואה חובה לעצמו. והיה עומד רבינו ותמה, האם תמיד אין האדם רואה חובה לעצמו, הלא ישנם אנשים כאלו שכן רואים חוב לעצמם, אלא פירש רבינו, על פי דברי החיד"א, "כי יצר לב האדם רק רע כל היום" שהמילה 'רק' הוא מלשון מיעוט, שהיצר מטעה את לב האדם, שהעבירה שעשה אינה גדולה כל כך, אלא רק רע, בו בזמן שזה נורא מאוד, הרי אתה עושה פעולה או דיבור נגד מלך מלכי המלכים הקב"ה.

לדוגמא, מי שכבר זוכה לשבת וללמוד, הוא בטוח שהוא מנצל את כל זמנו, אך אם יחקור, הוא יוכח שבפעול הוא מאחר לסדרים, מדבר באמצע הלימוד, כך שבעצם סדר של ארבע שעות נמצא מקוצץ מכל כיוון וצד.

"כאלו שב כל השנה"

אין מי שעבר את מפתן הישיבה ולא

"את ה' האמרת היום"

כל שנה עת הגיע זמן קריאת מקרא זה, היה שונה שוב ושוב לפני שומעי לקחו, את הפסוקים כדלהלן, במתבאר גדולת עם ישראל ויקרתו לפני הקב"ה, בתחילת דבריו היה מביא את דברי השל"ה, הכותב על פסוקים אלו: "מי הוא זה ואיזה, הקורא שלשה פסוקים אלו, שלא יתפעל בלבו לידבק בו יתברך, אשר חפץ בנו ובחר בנו".

"את ה' האמרת היום להיות לך לאלוקים וללכת בדרכיו ולשמור חקיו ומצוותיו ומשפטיו ולשמוע בקולו", פירשו המפרשים, שלשון 'האמרת' הוא מלשון רוממות וגדולה, שעל ידי קבלת התורה **אנו מרוממים את השי"ת**. וז"ל הרמב"ן: "כיון שקבלתם עליכם כל התורה בפירושה ובדקדוקיה ובחידושיה, הנה גדלתם את השם ורוממתם אותו שיהיה הוא לבדו לכם לאלוקים". וכנגד מה שאנו מרוממים את הקב"ה, מבטיחה לנו התורה, 'וה' האמריך היום להיות לו לעם סגולה כאשר דבר לך ולשמור כל מצוותיו", שמכל האומות בחר הקב"ה רק בנו לרומם אותנו, כדי שנוכל לקיים את המצוות ולמצוא חן בעיני הקב"ה.

"נחפשה דרכינו ונחקורה"

פסוק מוזכר בתחילת ה'סליחות' 'לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים, נחפשה דרכינו ונחקורה' והיה מביא רבינו זצוק"ל את ביאורו של בעל ה'נתיבות', המבאר מהו

• עבודת כהן גדול •

קריאת באלול

סיפר מקורבו של רבינו זצוק"ל, שבאחד מימי האלוף, לאחר ביקור אצל הרופא, הומלץ שרבינו יבצע בדיקה מסוימת, דא עקא, שאי אפשר היה לבצעה אלא באזור שטביבתו, לא נדפה קדושה, המשגיח היה נסער, מחד בדיקה רפואית החשובה למצבו הבריאותי, מאידך הליכה למקום כזה תקרר את האלוף, אך רבינו כבר החליט, הוא לא יצנן את האלוף! רעיון נועז עלה בליבו של מקורבו, המשגיח יבוא לבדיקה עם משקפי שמש כהות, וכך הבדיקה תעשה, אך בלי הקרירות המפקיאה שתפריע לאלול, ונחה דעתו של רבינו זצוק"ל.

להארות והערות
הרב ישראל ארלנר:
ia0527658778@gmail.com

אליבא דהלכתא

נדוני הלכה אקטואלים
לעורר לב המעיינים

מתי עדיף לומר סליחות בחצות לילה או בבוקר?

[שת"ר]

בין אמהות סליחות

בטור ובשו"ע ריש סי' תקפ"א מובא שהמנהג הקדום היה לומר סליחות באשמורת הבוקר והיינו בשליש האחרון של הלילה והטעם כתב הלבוש [סק"א] ע"פ המדרש שהקב"ה שט בלילה בח"י עולמות ובג' שעות אחרונות הוא שט בעולם הזה והרי הוא קרוב אלינו בכל קראנו אליו.

ובספר זמנים כהלכתם [פ"ו סי"ב] כתב, שגם מי שלא אומר סליחות באשמורת, יש מעלה לומר אחרי עלה"ש לפני הנץ. משום שלפי הגר"א שמחשבים הלילה מהשקיעה עד הנץ, אזי השליש האחרון של הלילה שבו הקב"ה שט בעולמו והעת היא עת רצון, נגמר בנץ החמה.

ויש לעיין במי שלא נוהג כמנהג הקדום או שאינו קם ותקין, האם יאמר סליחות בלילה לאחר חצות או בבוקר קודם תפילת שחרית?

באלף המגן [על המט"א ס"ק כ"ד] כתב שהיום נוהגים לומר הסליחות גם אחר שהאיר היום קודם תפילת שחרית מכיון

שכל הימים האלו הם ימי רצון. ובספר שערי ימים הנוראים [טשזנר עמ' לב] הביא חמש טעמים! מדוע יש לומר סליחות בבוקר ולא בלילה, עיי"ש.

מאידך הגר"מ פיינשטיין [אגרות משה ח"ב סוף סי' ק"ה] והגר"ח קנייבסקי [אשי ישראל פמ"ה הערה י"ב] כתבו שבכ"ז יאמר לאחר חצות. והטעם כיון שגם אז הוא עת רצון כדאייתא במהרש"א ביבמות ע"ב, ובמג"א סי' א' סק"ד.

וגם מבין אלו שאומרים בבוקר, בכ"א בלילה הראשון יש שאומרים לאחר חצות. וכן נהג הגרש"ז אויערבך זצ"ל [הליכות שלמה ר"ה פ"א הערה 6]. והטעם משום שאומרים 'במוצאי מנוחה קדמנו תחילה', ומוצ"ש הוא מוצאי מנוחה ולא יום א'. אך עיין בשערי הימים הנוראים [עמ' לג סק"ד] מה שהעיר על זה.

ולמעשה כל אדם מכיר את מזג גופו, יש אנשים שאם יאמרו סליחות בלילה למחרת לא יוכלו לתפקד, ויש אנשים בדיוק להפך שאם יקומו חצי שעה קודם זמנם לא יוכלו לתפקד. וכל ערום יעשה בדעת.

משנת הלקח

לקח טוב מפרשת השבוע

קבלת עול מלכותו יתברך – תנאי לקיום מצוותיו

עשיית רצונו יתברך.

מו"ר הגה"צ ר' אליהו לופיאן זצ"ל (שיום השנה לפטירתו חל בכ' אלול), היה מרבה לדבר היה מרבה לדבר אודות זעקת הנביא ישעיהו "ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה". וכל הליכותיו בקודש היו דוגמא חיה של עבד ה'.

בספר "חרדים" מובא שהציווי "לעבדו בכל לבבם" זהו ציווי תמידי לעשות כל מצוה מתוך ידיעה שעושים את רצונו יתברך. (וזוהי מצות עשה בפני עצמה, בלי קשר לנידון שמצוות צריכות כוונה). כך נבוא בשערי ימי הדין שהוא יום המלכת ה'. ומחזקים בקבלת עול מלכותו ניגש אל יום הכיפורים, ונזכה לחזור בתשובה ולהתכפר בו על כל עוונותינו, ולזכות לשנה טובה ומבורכת.

לפניה. לפי הדברים הנ"ל, דבריו מובנים מאד. דהכפרה השלימה של יום הכיפורים, תיתכן רק אם תוקדם לה תשובה שלימה. **ולצורך התשובה השלימה יש לקבל ולחזק תחילה את עול מלכות שמים.**

כי כאשר אדם מקיים מצוות ונזהר מחטאים רק משום שזוהי דעתו והרגשתו, ולא מתוך מעמד של עבד לפני אדונו, אין זה קיום תורה ומצוות, אשר הקב"ה מצפה מאיתנו. שכן ראינו שבלא "אנכי ה' אלוהיך", "גזרותי איך אתם מקיימים?"

נמצא שהעבודה המוטלת עלינו בחודש אלול היא, להכין את עצמנו לקבלת עול מלכות שמים. ומשמעות הדבר **להיות עבד נאמן למולך מלכי המלכים - להיות מוכנים לקיים כל מה שיאמר אדונו.** במילים אחרות - נכונות לקיים את כל התורה כולה מתוך הכרה תמידית, שכל מעשי המצוות, הם

אלוקיך", היא היא ההקדמה לקיום המצוות, האומרת שאין מציאות של קיום מצוות ה' כראוי, ללא קבלת עול מלכות שמים.

לפי זה, **קיום מצוות מתוך שיגרה של "מלומדה", או כשהוא נובע מרצון אישי לעשות את הדברים,** חסר בו עיקר גדול של עבודת ה'. ולכן מי שלא יקבל על נפשו לקיים את כל דברי התורה מראש ועד סוף, הוא בכלל "ארור אשר לא יקים את דברי התורה לעשות אותם". כי בכך הוא מראה שקיום המצוות אצלו, אינו כעבודת עבד.

לאור זה מובנת מאד תשובת הגרי"ס מסנטל זצ"ל, על השאלה מדוע לא הוקדם יום הכיפורים לפני ראש השנה, הלא הקב"ה חפץ בהצדקנו, הרי מוטב היה אילו נתכפרו עוונותינו עוד לפני דין ראש השנה. תשובת הגרי"ס על שאלה זו היא, **שלכפרה של יום הכיפורים נדרשת הקדמת ראש השנה**

כאשר רבינו יונה ז"ל מכריז ואומר ("שערי תשובה" שער א אות ו): "ועתה בינה שמעה זאת, כי הוא עיקר גדול", עלינו לעשות אוזנו כאפרכסת כדי להאזין לדבריו אשר הוא מייקר אותם כל כך. הנושא המדובר שם הוא תוכן ה"ארור" האחרון שבין ה"ארורים" המנויים בפרשת "כי תבוא": "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת, לעשות אותם". והוא מבאר: "אשר לא יקבל על נפשו, לקיים את כל דברי התורה מראש ועד סוף. ויורה על זה [אומר] 'אשר לא יקים לעשות', ולא אמר 'אשר לא יעשה אותם'."

משמעות הדברים, כפי שמתבאר שם, שכל מי שאינו נזהר מלעבור על חטא מסויים, גם אם הוא מהעוונות הקלים, ואף אם הוא נזהר מכל העבירות שבתורה, קראוהו חכמי ישראל (חולין ד): "מומר לדבר אחד". אדם זה, אומר רבינו יונה, **"את פושעים הוא נמנה! וגדול עונו מנשווא!"** את ביטויי החריפים כל-כך הוא מנמק על פי משל: "כי אם אמור יאמר העבד לרבו, כל אשר תאמר אלי אעשה זולתי דבר אחד, כבר שבר עול אדוני מעליו, והישר בעיניו יעשה". דהיינו, כאשר העבד מרשה לעצמו לומר דבר כזה, מוכח בעליל שאת שאר ציוויי האדון הוא אינו מקיים מתוך שיעבוד, אלא משום שרצונו האישי מורה לו לעשות כך.

לימוד גדול מאד יש לנו כאן לחיי היום-יום, ומה גדולה החשיבות להתעסק בדברים אלה ולהתבונן בהם בימי "אלול". הן מצד היות הימים האלה ימי חשבון הנפש ובדיקת המעשים שלנו, והן כהכנה להמלכת ה' בראש השנה ולקבלת עול מלכות שמים עלינו. (הדברים נכתבים על פי "שערי תשובה המפורש והמבואר", ע"ה הגרי"ז הלוי פיש שליט"א).

ישנן שיטות בראשונים הסוברות שהפטוק הראשון בעשרת הדברות, "אנכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים", אינו נחשב למצוות עשה. אלא זהו סיפור דברים על כך שהש"ת אמר "אנכי ה' אלוהיך" וגו', והציוויים מתחילים רק בדבור של "לא יהיה לך אלהים אחרים", שהוא מצוות לא תעשה. (יעוין באבן עזרא שם).

את משמעות סיפור הדברים האלה, מבאר הרמב"ן על פי דברי המדרש, שאמר הקב"ה קבלו מלכותי, שאם מלכותי אין אתם מקבלים, גזירותי איך אתם מקיימים. דייק כאן הגרי"צ קופלמן זצ"ל, ראש ישיבת לוצערן-שוויץ, דיוק נפלא. לא נאמר כאן במדרש "גזירותי אין אתם מקיימים, אלא איך אתם מקיימים. דהיינו, באמת יתכן מצב שבו אדם יקיים את מצוות ה' בלי קבלת עול, לכן אין כאן חשש ל"אין אתם מקיימים". אך השאלה היא "איך", **כי לקיים מצוות ללא קבלת העול של "אנכי ה' אלוהיך", אין זה "מצוות"**. כי כל מציאות עבודת ה' האמיתית, היא אך ורק כאשר הדברים נעשים מתוך "קבלו מלכותי!!" לכן קבלת עול מלכות שמים, הנדרשת מאתנו בעקבות "אנכי ה'

משנת השביעית

הלכות ורינים בענייני השמיטה
• הרה"צ רבי יצחק שכטר •

הכנה לשביעית - למעשה

• חלק ב' •

דלמשנת"ל עדיין אין ראייה להתיר, מכיון שבנטיעה התיר משום שנטיעה אינה מלאכה, ול"ד להשקיה באופן הנ"ל שבזה העבודה נעשית בשביעית עצמה, אך באמת נראה שהחזו"א חולק על כל הגדר הנ"ל, מכיון שהחזו"א נטה שלעבוד על ידי נכרי בשדה בשביעית, אינו אלא שבות מדרבנן, ולדעת האחרונים הנ"ל הדבר אסור מה"ת מכיון שעכ"פ שדה אינה שובתת, ולכן היה נראה שלדעת החזו"א לא יאסר ד"ז, אך כבר נתבאר שרבו האחרונים שסוברים שהעשה הוא על שבייתת הארץ וממילא ד"ז נאסר.

ד. גיזום וכיסוח דשא הן מהעבודות שאסורות בשביעית כשעושים אותן באופן קבוע כדרך שעושים בשאר השנים לתועלת הדשא ולתועלת השיחים, (ישנם אופנים שמותר לעשות עבודות אלו במקום שבלא הן יהיה נזק הניכר למינים אלו ויש לעשות בכל מקרה שאלת חכם ושאלה למומחים), ולכן החכם עיניו בראשו ויעשה את העבודות האלו - גיזום הגדרות וכיסוח הדשא קודם שביעית כדי שלא יזדקק לעשותן בשביעית עצמה.

בכמה מקומות, אמנם דעת הרבה אחרונים (מנחת חינוך אגלי טל ועוד) שאמנם לא נוהג היום תוספת שביעית אבל אעפ"כ מלבד האזהרות שלא לעשות מלאכה בשביעית, ישנו גם עשה של שבייתת הארץ, והעשה הוא על גוף הקרקע עצמה שתשבות מעבודתה, (וכן פשטות הסוגיא בעז"ט ט"ו: וברש"י והראשונים שם), ולפ"ז סוברים האחרונים שאסור לנטוע בערב שביעית שיקלט בשביעית דעובר עכ"פ על עשה של ושבתה הארץ. (באילנות עד ט"ו אלול, ופרחים וכד' עד ג' ימים קודם ר"ה - עד כ"ז אלול), אמנם החזו"א סובר שאין בקליטה משום מלאכה, וכיון שכן מותרת הנטיעה עד ערב ראש השנה.

ג. ואמנם יל"ע עוד האם מותר לעשות מלאכות בערב שביעית שיפעלו בשביעית כגון לעשות מערכת השקיה בערב שביעית שתשקה בשביעית באופן חשמלי על ידי שעון בלא מעשה אדם, (מדובר בהשקיה האסורה כגון שמשקה להרווחה ולא למניעת הפסד) לדעת האחרונים הנ"ל שיש עשה של שבייתת הארץ, בודאי הדבר אסור, אמנם לדעת החזו"א היה מקום לעי,

א. אע"פ שאין היום תוספת שביעית ומותרות המלאכות עד ערב ראש השנה, אעפ"כ אין לנטוע עצי פרי רק עד ט"ז באב כדי שיהיו י"ד ימים לקליטה (שכן הוא זמן הקליטה לאילנות), ועוד ל" יום קודם השביעית, (ר"מ פרק ג' הלכה י"א), ובטעם הדבר כתב הר"מ משום מראית עין, וביאר החזו"א בסיימן י"ז כ"ג ובסימן כ"ה י"ג כמו שביארו הראשונים ברה"ב בדף ט'. - שלא יבואו למנות את שנות הערלה מהשנה השביעית ויאמרו שנטע בשנה השביעית, ולפ"ז אין הדברים אמורים אלא באילנות מאכל ולא באילנות סרק, (ובמהר"י קורקוס כתב שני טעמים נוספים, או משום שאע"פ שלא נוהג היום תוספת, אעפ"כ לענין נטיעה נוהג, או משום שיראו בשמיטה עץ צעיר ויאמרו שנטע בשביעית, ולפ"ז נמצא שגם עצי סרק אין לנטוע אלא עד ט"ז באב, אמנם החזו"א נקט בדעת הר"מ כדעת הראשונים הנ"ל ולא נאסרו אלא עצי פרי).

ב. נטיעת עצי סרק וכן פרחים למיניהם, לכאורה היה הדבר מותר עד ערב ר"ה מכיון שלא נוהג היום תוספת שביעית וכנ"ל, וכן נקט החזו"א בסיימן כ"ב ה' ועוד

שתי שבתות האחרונות של השנה ♦ הרב ישראל מאור קנגסברג

כאשר שכח, ניגש לעורר על כך בעצם קריאת התורה.

כתב רש"י (דברים כט יב) הקללות והיסורין מקיימין אתכם ומציבין אתכם עכ"ל ואין אפשר להבין שדוקא הקללות הם שמקיימין את האדם, פירש השפתי חכמים שם דע"י שמועת הקללות אתם נזהרים מלעבור המצוות ע"י ש נמצא שהדרך לכלות את הקללות הוא דוקא ע"י שמיעתם מפני שהחרדה האוחזת את השומע מביאתו לנקות את עצמו. עזרא תיקן להם שיהיו קורין קללות קודם ר"ה כדי שתכלה שנה וקללותיה, מפני שהציבור שומע איזה עונשים וייסורין מגיעים למי שעובר על המצוות, יש כאן בדיקת פנקסו של האדם ע"י עצמו, האדם בודק ומחפש מה עליו לעשות כדי שלא יגיעו אליו כל הצרות האלה, וזה גופא כליון הקללות [להורות ולהשכיל].

מש"כ לפשפש במעשינו, וכדי שתכלה שנה וקללותיה. ובאמת זה נורא מאוד מש"כ בקללות וכשרואים מש"כ שם כמעט שאפשר להתעלף... ואולם כמובן שזה מדובר על עבירות גדולות, אבל אנו לומדים מכך מה היא עבירה [מין המשגיח זצוק"ל] האם סתם ע"י שנקרא פרשת הקללות זה יפעל עלינו לטובה, ולכאורה הרי זה צריך להיות להפך, ע"י שקוראים זה מעורר את הדבר, אלא נראה שצריך לומר שעל ידי ששומעים את הפרשה ומתעוררים ע"י ליראת העונש - וזה מביא לתשובה! [ע"י]. עזרא תיקן לישראל לקרוא פר' כי תבוא בסוף השנה לפני ראש השנה - כדי שתכלה שנה וקללותיה, וזה לא בא סתם ככה, אלא משום שע"י אנו מתבוננים בעבירות שלנו, וחוזרים בתשובה - ואז זוכים ל"תכלה שנה וקללותיה" [ע"י].

מין המשגיח זצוק"ל היה מעורר על כך שנה אחרי שנה, קודם קריאת התורה, ולעת זקנה

לזכות בדין בימים הנוראים דף ס"ו]

זהירות מיוחדת היו נוהגים בביה"ת בשתי השבתות האחרונות של השנה, וזה נבע מדבריהם ז"ל "אלמלא משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד גאלין" (שבת קיח:) ואמרו ע"ז משל למי שיש לו אורת, אם בסוף עושה לו באנקעט (מסיבה דינו) וכבוד גדול מכפר על הכל, וכדאמרי אינשי אם הסוף טוב הכל טוב [בית קלם מה"ס"ק רכי אליהו לאפיאן זצוק"ל].

איאת בגמ' שבת (קיח:) "אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד גאלים", אומרים החכמים, שכל יחיד יכול לפעול זאת גם ביחס לעצמו, שאם משמר שתי שבתות כהלכתן - יוכל להיגאל ממה שהוא צריך! [מין המשגיח רבי דב יפה זצוק"ל].

פרישת הקללות

בסוף השנה קורים בתורה את פרשת הקללות, והמטרה בזה הוא שנתעורר

מין הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היה מעורר להתחזק ביותר בשתי השבתות האחרונות של השנה בשמירת שבת קודש על כל פרט ודקדוקי הלכותיה, והיינו להחמיר בהן אף בחומרות שאינו נוהג בהם בכל שבתות השנה! ולהזהר בדברי חול, וכן לקבל ע"ע להתנהג בכל שבתות השנה בצורה נעלה, ועל ידי זה יוכל להגאל ולזכות בדין בימים הנוראים, כדאיתא בגמ' שבת (קיח:) "אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד גאלים" ואם שמירת שתי שבתות של כל כלל ישראל, אזי גם יכולה להביא גאולה לכל ישראל, אזי גם שמירה מעולה של שתי שבתות אצל היחיד מסוגלת להצילו ולגאול אותו שיזכה לשנה טובה ומתוקה עכ"ד.

וענין זה של "שתי שבתות" ביאר מין הרב דסלר זצ"ל בדאמת העיקר הוא כדי להגיע לשבת השנייה, שתהא שבת אחת בשיא הרוממות ותכלית השלימות [קונטרס עצות

»»» המשך קול הקורא אלול מעמ' א'

הכי חשוב והכי בידינו, להשתדל להגיע בזמן...

ונקודה לסיים, אם יאמר היצר שאין לנו כח ויכולת לזה, אף אנו נענה לו שהרי המציאות מראה שכל אחד מאיתנו דייקן גדול מאוד, אך השאלה לאיזה שעה...

אם נבדוק את עצמינו, גם המאחרים שבינינו, נגלה שאנחנו מגיעים כמעט בדיק באותה שעה, כל יום, רק השאלה אם 5 דקות לפני התפילה, או ח"ו קבוע בישיבת... דוק ותשכח...

אז נתפלל להקב"ה שנצליח להתחזק בזה, ושלל יהיה מצב שהחזן הצדיק שמתנדב לגשת מסתפק בליבו האם הוא צריך לנגן את ה"קדוש קדוש" ו"ברוך כבוד השם" של ברכת יוצר בטעמים של הפטרה כדין קורא ביחיד...

ויהי רצון שזוכה לברכת "וקרבינו מלכנו לעבודתך" לב טהוא ברא לי אלוקים, ונזכה לעשות לבוראינו נחת רוח בכל אשר נעשה, ובפרט בעומדינו לפניו בתפילה, ושיתבלו כל תפילותינו, וימלא השם כל משאלות לבנו לטובה.

כמה מנות פתיחה, ועד שהוא מצליח להסדיר את הנשימה כבר מגיע המרק, ותוך כדי שהוא בולע במהירות שיא מרק רותח(משובח...כמוב...), כבר מסדרים לו את המנות העיקריות... ועד שהוא מספיק להתאושש, מגיע החשבונות יחד עם הגלידה...

האם הוא ינהג? ספק גדול... אי אפשר להיות בלחץ ולהנות מאוכל...

אז רבותי, ק"ו בן בנו של ק"ו לעניין רוחניות, וכ"ש לעניין תפילה, שצריך שיא מנוחת הנפש שיש, ואם אנחנו מאחרים קבוע, אין סיכוי להנות מהתפילה.

אם אנחנו קבוע מגיעים טרופי נשימה, ומנסים בכל כוחינו להדביק במרוץ היומיומי(כמהמשן למרוץ שממנו הגענו לתפילה...) את החזן, ולבסוף השגנו אותו ב"יהי רצון" של סוף קריאת התורה, וכל זמן ששגורים על לשוננו כל הלכות איחור לתפילה שבסימן נ"ב (ושוכחים מש"כ שם במ"ב ס"ק א' שצריך להגיע בזמן...) הסיכוי לקבל טעם בתפילה שואף לאפס.

הדברים ידועים, אך נראה שזה החיזוק

ואכמ"ל בזה. אך עדיין התחושה שיש מה לשפר אצלנו.

לצערי אינני יודע מה כן, זה כל אחד ישאל לרבו, אך לענ"ד יש דבר אחד שברור שהוא לא...

נמשיל משל, אדם הולך למסעדה יוקרתית ביותר, עם האוכל המשובח ביותר לאינני טעם, הכל בדקדוק רב, ממש לעילא ולעילא.

ומרוב עומס וביקוש, יש להזמין תור לשולחן כמה ימים מראש, ואז מקבלים את כל החויבה הנפלאה הכוללת שירות מיוחד, אוכל עם מספר מנות לפי הסדר, ולבסוף הקינוחים המשובחים...

ידידינו החליט שהוא חייב לטעום פעם את מיטב המעדנים, והזמין תור כמה ימים מראש.

למרבה הצער, עקב כל מיני עיכובים, הוא איחר בשעה וחצי, ונשאר לו חצי שעה לכל החויבה המיוחדת.

תוך כדי שהוא מתיישב ב"נדחפים" לו

»»» המשך משנת חכמים מעמ' א'

שר"ה הוא יום תשובה והערת בני אדם משכחתם, דהיינו שנמצאים במהלך של הרגל במעשיהם, ומפני זה תוקעים בשופר להתעורר ולהתבונן לשנות ההרגל ולהתחיל מחדש ולכן זה מוגדר ברמב"ם כפתיחה ליום הצום, שביה"כ"פ מגיעים לתכלית התשובה בפועל ע"י חרטה ויודוי על העבר, וקבלה לעתיד.

ח. ונראה להביא ראיה לזה, דהנה בספר נחמיה מסופר שכאשר עלו מהגולה, בראש השנה הראשון לעלייתם קרא עזרא בספר תורה, והמתרגמים והולים תרגמו ובראו לעם את מה שקרא עזרא, התחילו העם לבכות, מפני שראו שלא קיימו את התורה כראוי. ועזרא ונחמיה אמרו לעם: היום קדוש הוא לה' אלוקים, אל תתאבלו ואל תבכו. לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים וכו' כי חדוות ה' היא מעוכם.

וצ"ב למה לא נתנו להם לבכות בשעה שהיתה התעוררות מצידם לחרטה וצער על העבר.

אלא הביאור כנ"ל, כי תוכן היום הוא המלכת ה' וקבלת עול מלכותו שתוכנה הינו לעשות רצון המלך בעשייה חיובית ולהתחיל מחדש, וההתעסקות בחטאי העבר מגבילה את הנפש מלחשוב על העתיד.

כתיבת ס"ת משפיעה שפע ברכה ועושר
ויש בה סגולה להרבות שפע הצלחה
 (בשם החת"ס במכתב סופר דרוש נ"א)

וזכנו לקבל שבתות מתוך רוב שמחה

מוקד שבת ברכסים לשירותכם - מרפאת סביון רח' סביון 40
 שעות פעילות: ליל שבת: 18:00-20:00 | יום שבת: 8:00-12:00 | טל. 04-664-1025

